

Latvijas Republikas
Ministru prezidentam K. Kariņam

Kopija:
Ministru kabineta locekļi

Rīga, 2022. gada 16. maijā

Par atbalstu Ukrainas civiliedzīvotājiem

A. god. Ministru prezidenta kungs!

Kustība “Gribu palīdzēt bēgļiem” koordinē vairākus desmitus nevaldības organizāciju, kuras strādā ar Ukrainas kara bēgļiem Latvijā. Organizācijas strādā visdažādākajās jomās, nodrošinot gan nekavējošu palīdzību, gan arī integrāciju.

Jau iepriekš esam vērsuši Operatīvās vadības centra, atsevišķu ministru, valdības kopumā, kā arī Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas deputātu uzmanību uz to, ka gan Saeimas 12. maijā pieņemtie grozījumi Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likumā, gan informācijas trūkums par to, kā tiks organizēts darbs pēc 90 dienu pakalpojumu saņemšanas termiņa beigšanās Ukrainas civiliedzīvotājiem, rada bažas par to, kā turpmāk nodrošināsim Ukrainas kara bēgļu pamatvajadzības Latvijā. **Mūs īpaši satrauc mājokļa un pārtikas jautājumi.**

Skaidrība par šiem jautājumiem ir nepieciešama nekavējoši – uz to gaida gan Ukrainas civiliedzīvotāji, gan uzņēmēji un nevaldības sektors, kuriem jāzina, kā organizēt savu darbu. Nesaprotam, ar ko ir saistīta gan kavēšanās šo jautājumu izlemšanā, gan arī to, kāpēc šī plāna izstrādē netiek iesaistītas nevaldības organizācijas, kas tiešā veidā strādā ar mērķgrupu.

Par pārtiku

Saeimas 12. maijā pieņemtie grozījumi Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma paredz, ka “Valsts nodrošina Ukrainas civiliedzīvotājiem primāri sniedzamo atbalstu – izmitināšanu – līdz 90 dienām, kā arī pārtiku līdz 30 dienām.”

Šajos grozījumos netika paredzēts risinājums, kas notiek gadījumā, ja Ukrainas civiliedzīvotājs 30 dienu laikā vēl nav saņēmis sociālo palīdzību, tādējādi iespējams paliekt bez jebkādiem līdzekļiem pārtikas iegādei.

Vēlamies pievērst atkārtoti Jūsu uzmanību tam, ka jau tagad labdarības organizācijas saņem daudz lūgumus pēc pārtikas. Piemēram, Pestīšanas armija Rīgā izsniedz pārtiku apmēram 600 ģimenēm nedēļā. Pārtikas banka “Paēdušai Latvijai” līdz šim ir sniegusi atbalstu vairāk nekā 2000 Ukrainas bēgļiem visā Latvijā. Biedrība “Tavi draugi” ik dienas sniedz humāno palīdzību (t.sk. pārtiku) aptuveni 150 ģimenēm, kopējais palīdzības reižu skaits jau pārsniedz 8000.

Tāpat atgādinām, ka krīzes izziņu, kas šobrīd ir izsniegta Ukrainas civiliedzīvotājiem, derīguma termiņš ir trīs mēneši un tās var piešķirt tikai vienu reizi gada laikā. Tas nozīmē, ka

vairums cilvēku pēc šī termiņa atkārtoti vērsīsies sociālajos dienestos, kas savukārt radīs papildus noslodzi, radot pamatotas bažas, ka cilvēki var palikt bez pārtikas atbalsta. Aicinām pārskatīt kārtību, kā pašvaldību sociālie dienesti Ukrainas civiliedzīvotājiem var piešķirt Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām atbalsta saņemšanai nepieciešamās izziņas.

Mazinoties ziedojumu apmēram gan no uzņēmumiem, gan no privātpersonām, organizācijas nespēs ilgtermiņā nodrošināt atbalstu šādā apjomā. Tāpat labdarības organizāciju darbs šajā jomā būtu jāuzskata par īstermiņa, nevis sistēmisku risinājumu, jo tas neļauj Ukrainas civiliedzīvotājiem veidot savu ikdienu drošā vidē.

Par mājokļiem

Aicinām nekavējoties novērst neskaidrības par to, kas notiks pēc 90 dienām no brīža, kad Ukrainas civiliedzīvotāji sāk saņemt pakalpojumus Latvijā dažādās jomās. Aicinām noteikt grupas, kas varētu turpināt saņemt primāros mājokļa atbalsta pakalpojumus, piemēram, personas ar invaliditāti, pensijas vecumā, sievietes grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma laikā, reģistrēti bezdarbnieki. Tāpat svarīgi atbalstam mājtsaimniecībai var būt šādi kritēriji:

- 1) viens no bērna vecākiem bērna kopšanas periodā vai cita persona mājtsaimniecībā, kura nodrošina pirmsskolas vecuma bērna kopšanu, aprūpi, pieskatīšanu, ja to objektīvu apstākļu dēļ nav iespējams nodrošināt citādā veidā;
- 2) viens no bērna ar invaliditāti vecākiem, ja bērns nesaņem piemērotus aprūpes pakalpojumus;
- 3) persona vecumā no 15 gadiem, kura iegūst izglītību klātienē pamatzglītības, vispārējās vidējās vai profesionālās vidējās izglītības iestādē vai ir pilna laika studējošais augstākās izglītības iestādē.

Lai pēc 90 dienu termiņa beigšanās Ukrainas civiliedzīvotājs nenonāktu uz ielas, naktspatversmē vai uz matrača kādas skolas sporta zālē, svarīgi piedāvāt reālas alternatīvas. Viens no 12. maijā pieņemto likuma grozījumu mērķiem ir arvien plašāk izmantot privātpersonām piederošos mājokļus. Vēršam uzmanību, ka šobrīd vēl tikai izstrādes procesā ir sistēma, kur privātpersonas varēs pieteikt savus dzīvokļus bezatlīdzības vai maksas īrei Ukrainas civiliedzīvotājiem ar latvija.lv autentifikāciju. **Uzskatām, ka atteikties no kāda no izmitināšanas vai mājokļu pabalsta veidiem var tikai tad, kad šī sistēma reāli sāks darboties.** Līdz tam brīdim ir nepieciešams pārejas laiks.

Tāpat, neskatoties uz vairākiem aicinājumiem nekavējoties pēc likuma grozījumu pieņemšanas sniegt plašu skaidrojošu informāciju Latvijas iedzīvotājiem, kuri izmitina vai varētu izmitināt Ukrainas civiliedzīvotājus, un Ukrainas civiliedzīvotājiem par viņiem pieejamo atbalstu mājokļa jautājumā, šādus informatīvus materiālus līdz šim neesam redzējuši vai saņēmuši.

Tāpat mums nav skaidrs, kāds ir mērķis no šī gada 30. jūnija atteikties no Ukrainas civiliedzīvotāju izmitināšanas tūrisma mītnēs. Atsevišķas tūrisma mītnes joprojām ir gatavas šo pakalpojumu sniegt arī saskaņā ar pieņemtajiem likuma grozījumiem.

Šodien, 16. maijā, ir kara Ukrainā 82. diena. Jau pavisam drīz tiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, kuri ieradās Latvijā tūlīt pēc kara sākuma, būs apritējušas jau 90 dienas Latvijā. Joprojām nav skaidrs, kāds ir valdības mērķis viņu uzņemšanai un integrācijai. Kavējas ne tikai sistēmiska pieeja pamatvajadzību nodrošināšanai, bet arī integrācijas atbalstam (piemēram, latviešu valodas kursi joprojām pieejami tikai retajam). Nevaldības organizācijas, kuras strādā ar Ukrainas civiliedzīvotājiem ikdienā, netiek iesaistītas turpmāka atbalsta plānošanā, kas nozīmē, ka pašas mērķa grupas faktiskās vajadzības var netikt ņemtas vērā.

Latvija ir viena no tām valstīm, kas ir izrādījusi ļoti plašu solidaritāti ar Ukrainu un tās cilvēkiem. Šajā jomā esam parādījuši, ka esam nevis maza valsts, bet liela, stipra valsts, kurā ir cilvēki, kas ir gatavi atbalstīt brīvību, demokrātiju un Eiropas vērtības. Šī ir nebijusi situācija, kurā kopā ir strādājusi gan valsts pārvalde, gan pašvaldības, gan uzņēmēji, gan nevaldības sektors. Tāpēc aicinām Jūs nekavējoties virzīt lēmumu pieņemšanu, lai mēs varētu turpināt sniegt jēgpilnu un plašu atbalstu, gan atrisinot jautājumus, kas saistīti ar tā saukto "91.dienu", gan arī radot ilgtermiņa risinājumus.

Vienlaikus aicinām Jūs rast laiku tikties un uz klausīt nevaldības organizāciju pieredzi darbā ar Ukrainas civiliedzīvotājiem.

Koordinācijas tīkla organizācijas –
Kustība "Gribu palīdzēt bēgļiem"
Biedrība "Tavi draugi"
Ukrainas atbalsta biedrība
Latvijas Ukrainu kongress
RO "Pestīšanas armija"
Nodibinājums "Tautas palīdzības fonds"
Latvijas Samariešu apvienība/ Pārtikas banka "Paēdušai Latvijai"
Biedrība "Common Ground"
Biedrība "Patvērums "Drošā māja"
Centrs "Marta"
Latvijas Jaunatnes Padome
Latvijas Cilvēktiesību centrs
Biedrība "TechChill"

Koordinācijas tīkla vārdā –
Egils Grasmanis,
Kustības "Gribu palīdzēt bēgļiem" valdes priekšsēdētājs
www.palidziukrainai.lv
gribupalidzetbegliem@gmail.com

Šis dokuments ir elektroniski parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.